

...egy epizód útjáról

Dadognak az ujjaim a billentyűzeten, mint mindig, amikor közhelygyanús megfogalmazások jutnak az eszembe, de most megkerülhetetlennek érzem a milliószor elcsépeelt szálalóigét: a könyveknek megvan a maguk sorsa. Tudós barátaimmal nem kevés lemondó szomorúsággal beszélünk arról, hogy vajon kiknek dolgoznak? A szakma és a közérdeklődés fősodrától távol eső korokkal és témákkal foglalkozó szaktörténészek munkáiról – jelenjenek meg kis példányszámú könyvekben

vagy hasonlóan szűk körben olvasott folyóiratokban – vajon a néhány tucat kollégán kívül ki és mikor fog tudomást szerezni, a belefeleltett olykor hatalmas erőfeszítés és szakismeret ellenére? A tudomány hasonló kritériumokkal értékeli az Anjou-korabeli okleveleket faggató és a második világháborút kutató történész munkáját, csak éppen ég és föld a produktum iránti érdeklődés különbsége.

Ám a sors rácsáfolhat a feltételezésre. Brit–magyar szerzőnk, Rónay Gábor/Gabriel Ronay alaposan bedolgozta magát a középkori angol történelembe, s kutatásai során egy 13. századi krónikában bukkant rá a forrásra, amely arról tanúskodott, hogy az 1210-es években I. (Földnélküli) János király – korántsem mellesleg ő adta ki a Magna Chartát – szorult helyzetében Angliát át akarta téríteni az iszlám hitre. Uralkodó valóban nehezen lehetett volna rosszabb helyzetben: a pápa kiátkozta, kétfrontos háborúban állt a francia királlyal és saját báróival, feslett erkölcs és zsarnoksága miatt közutálattal övezte, s ahogy ez lenni szokott, egy vasa sem maradt. Kétségbeesett kísérletet tett arra, hogy London megérjen neki egy ramadáni böjtöt: Allahnak behódolva a marokkói emír pénzét és seregét szeretne volna megszerezni.

Ha az ötletnek realitása nem is volt, pikantériája révén Rónay könyvének ez az epizódja felkeltette az angolszász sajtó érdeklődését. A történet hozzánk egy magyar vonatkozás jóvoltából jutott el: a kalandor tervet egy ízig-vérig kalandor követ vitte el Észak-Afrikába, aki azt követően egy nagyobbacska vargabetűvel Dzsingisz kán udvarában kötött ki, hogy onnan a tatárok szolgálatában Magyarországon kövessen el mindenféle gázságot. Minderről címlaptörténetet hoztunk le a tavaly májusi számunkban.

A történet amúgy is nehezen felejthető, szerkesztőként pedig a szövegkörnyezetre is jól emlékeztem. Ezért is hökkentem meg az Örkeny Színház nézőterén ülve, amikor Dürrenmatt – Shakespeare nyomán írt – *János király* című darabjában az uralkodó monológjában szinte szó szerint a cikkünkben leírtakat hallottam vissza! Hazaérve elővettem az angolul megjelent Rónay-kötet *előtt* tíz évvel íródott színművet, de abban bizony nem találtam e sorokat. Mint a színház dramaturgjától megtudtam – s az érintettségétől függetlenül mély elismerésem az alaposságért –, a darab előkészítésekor a történelmi hűség kedvéért utána jártak a kortörténetnek, s így eljutottak cikkünkhöz is. És ami egyedül fontos: a történelem egyik érdekes epizódja további több ezer emberhez került közelebb.

Nem kicsit alakítottak ezzel egy könyv s egy figyelemre méltó történelmi kutatás sorsán.

Papp Gábor